

Бердянський державний педагогічний університет

Кафедра соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
доц. Мельнікова Ю. О.

“30” серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Фактчек

Спеціальність 061 Журналістика

Освітньо-професійна програма «Журналістика»

Факультет філології та соціальних комунікацій

Бердянськ, 2019

Робоча програма «Факчек» для здобувачів вищої освіти спеціальності 061 Журналістика

Освітньої програми «Журналістика»

Розробник: кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент Носко А. М.

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійної програми «Журналістика» та схвалено на засіданні кафедри соціальних комунікацій

від "30" серпня 2019 року (протокол № 2)

Завідувач кафедри соціальних комунікацій (підпис) (Мельнікова Ю. О.)

Гарант освітньої програми (підпис) (Мельнікова Ю. О.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 06 Журналістика <small>(шифр і назва)</small> Спеціальність 061 Журналістика <small>(шифр і назва)</small>	Обов'язкова	
Модулів – 3	Освітньо-професійна програма: «Журналістика»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
Мова навчання: українська		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		18 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
54 год.	82 год.		
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):
для денної форми навчання – 40% / 60%
для заочної форми навчання – 10% / 90%

© БДПУ, 2019 рік
© Носко А.М., 2019 рік

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни *Фактчек* є опанування навичок критичного мислення та верифікації інформації, а також підготовки матеріалів такого різновиду журналістського розслідування, як фактчек – перевірки та викриття популізму, політичних маніпуляцій, фактичних спекуляцій на болючих соціальних темах у риторичі спікерів різного рівня та публікаціях ЗМІ.

Основними завданнями вивчення дисципліни *Фактчек* є:

- розглянути особливості інформаційного середовища у епоху постправди;
- розібратися із основними поняттями, якими оперує формат фактчек: верифікація, фактчек, фейк, маніпуляція, джінса, пропаганда, популізм, лобіювання.
- познайомитися із основними правилами інформаційної гігієни;
- опанувати технологію верифікації контенту (текст, фото, відео, соціальні мережі);
- навчитися писати журналістські матеріали аналітичного типу за концептом «фактчек».

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетентності*	Результати навчання
1.	Загальні	ЗК5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо	ПР3 2. Знає професійні стандарти, етичні та правові норми, що регулюють функціонування ЗМК та журналістську діяльність в Україні. ПРУ 3. Здатний дотримуватися професійних стандартів, етичних та правових норм, забезпечувати суспільство різнобічною, оперативною, повною і правдивою інформацією. Уміє діяти соціально відповідально
		ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	ПР3 15. Знає основні концепції, теоретичні та практичні проблеми сучасного напрямку

			наукових досліджень у сфері соціальних комунікацій. ПРА1. Здатний вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію
2.	Фахові	СК4. Здатність перевіряти надійність та достовірність отриманої інформації, аналізувати факти, виявляти головні та другорядні факти для практичної діяльності	ПР3 8. Знає джерела журналістської інформації та принципи роботи із ними. ПР3 9. Знає методи пошук інформації для підготовки журналістських матеріалів. ПР3 10. Знає способи верифікації отриманої інформації для підготовки журналістських матеріалів. ПРУ7. Уміє обирати джерела та використовувати методи пошуку інформації, послугуючись соціологічними, статистичними та іншими методами (проводити анкетування, брати соціологічне інтерв'ю, проводити включене і не включене спостереження, проводити експеримент, проводити контент-аналіз) ПРУ8. Уміє перевіряти достовірність отриманої інформації

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Верифікація та фактчек в еру інформаційних технологій

Тема 1. Епоха постправди та фейкові небезпеки

Тема 2. Структура українського медіаринку та її вплив на якість контенту

Тема 3. Журналістика сенсу та її формати

Змістовий модуль 2. Перевірка контенту: фото, відео, аккаунти соціальних мереж

Тема 4. Ключові питання верифікації

Тема 5. Верифікація інформації із соціальних мереж

Тема 6. Верифікація фото та відеоконтенту

Змістовий модуль 3. Журналістське розслідування у форматі фактчек

Тема 7. Концепція формату фактчек

Тема 8. Об'єкти дослідження фактчеку

Тема 9. Доказова база фактчеку

Тема 10. Юридична відповідальність журналістів і редакцій

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього							усього					
	у тому числі							у тому числі					
	л	пр	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Верифікація та фактчек в еру інформаційних технологій													
Тема 1. Епоха постправди та фейкові небезпеки	10	4	-				6	10	1	-			9
Тема 2. Медіапропозиція в Україні: структура та вплив. Правила інформаційної гігієни	10	4	-				6	10	1	-			9
Тема 3. Журналістика сенсу та її формати	10	4	-				6	10	-	-			10
Разом за змістовим модулем 1	30	12	-				18	30	2	-			28
Змістовий модуль 2. Перевірка контенту: фото, відео, аккаунти соціальних мереж													
Тема 4. Ключові питання верифікації	10	-	4				6	10	1				9

6

Тема 5. Верифікація інформації із соціальних мереж	10	-	4				6	10	1				9
Тема 6. Верифікація фото та відеоконтенту	10	-	4				6	10	-	2			8
Разом за змістовим модулем 2	30	-	12				18	30	2	2			26
Змістовий модуль 3. Журналістське розслідування у форматі фактчек													
Тема 7. Концепція формату фактчек	8	2	-				4	8	-	-			8
Тема 8. Об'єкти дослідження фактчеку	10	2	2				6	10	-	1			9
Тема 9. Доказова база фактчеку	10	2	4				6	10	-	1			9
Тема 10. Юридична відповідальність журналістів і редакцій	2	-	-				2	2	-	-			2
Разом за змістовим модулем 3	30	6	6				18	30	-	2			28
Усього годин:	90	18	18				54	90	4	4			82

4. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Епоха постправди та фейкові небезпеки	4	1
2.	Медіапропозиція в Україні: структура та вплив. Правила інформаційної гігієни	4	1
3.	Ключові питання верифікації	-	1
4.	Верифікація інформації із соціальних мереж	-	1
5.	Журналістика сенсу та її формати	4	
6.	Концепція формату «фактчек» як різновиду журналістського розслідування	2	
7.	Об'єкти дослідження фактчеку	2	
8.	Доказова база фактчеку	2	
	Разом:	18	4

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Ключові питання верифікації	4	
2.	Верифікація інформації із соціальних мереж	4	
3.	Верифікація фото та відеоконтенту	4	2

7

4.	Пошук публічних заяв та побудова доказової бази матеріалів за концептом «фактчек»	2	1
5.	Підготовка та написання матеріалу за концептом фактчек	4	1
Разом:		18	4

6. Теми лабораторних занять
Не передбачені навчальним планом

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 1. Епоха постправди та фейкові безпеки	6	9
2.	Тема 2 Медіапропозиція в Україні: структура та впливи. Правила інформаційної гігієни	6	9
3.	Тема 3. Журналістика сенсу та її формати	6	10
4.	Тема 4. Ключові питання верифікації	6	9
5.	Тема 5. Верифікація інформації із соціальних мереж	6	9
6.	Тема 6. Верифікація фото та відеоконтенту	6	8
7.	Тема 7. Концепція формату фактчек	4	8
8.	Тема 8. Об'єкти дослідження фактчеку	6	9
9.	Тема 9. Доказова база фактчеку	6	9
10.	Тема 10. Юридична відповідальність журналістів і редакцій	2	2
Разом:		54	82

8. Методи навчання

Лекція, пояснення, практичні завдання, наочні методи, самостійна робота студентів із джерелами.

9. Засоби оцінювання

Поточне оцінювання, залік у формі захисту портфоліо – три журналістські матеріали, виконаних за концептом «фактчек».

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, проміжний модульний контроль та самостійна робота										Портфоліо	Сума
ЗМ1			ЗМ2			ЗМ3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Усна відповідь на практичному – 5 балів
Виконання завдань до практичного – 5 балів
Підготовка презентації – 5 балів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
78-89	B	добре	
65-77	C		
58-64	D		
50-57	E	задовільно	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Тексти лекцій, плани практичних, завдання самостійної роботи, вимоги до залікової роботи.

12. Рекомендована література

Базова:

1. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с. URL : <https://irtp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf>
2. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. Київ: ТОВ "Софія-А", 2016. 184 с.
3. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практичний посібник. Дніпро : ЛІРА, 2017. 133 с.
4. Посібник з верифікації. 130 с. https://verificationhandbook.com/book_ua/
5. Соцмережі: нові правила використання в журналістських матеріалах. Рекомендації від ІМІ. 29.11.2018. URL: https://imi.org.ua/articles/sotsmerezhi-novi-pravyly-vykorystannia-v-zhumalistskykh-materialakh-rekomendatsii-vid-imi/?fbclid=IwAR0Ur6ap0ILsme3Xz_2gH9WwA-SM9TFV9UduIxN20g2Y3PiyIKmCfh_EzQQ

Допоміжна:

1. Доступ до інформації : навчальний посібник. К., 2008. 72 с.
2. Доступ до публічної інформації. Міністерство юстиції : сайт.
URL : https://minjust.gov.ua/publ_info
3. Журналістське розслідування: основи : відеокурс. *Детектор медіа* : сайт. <https://video.detector.media/courses/zhurnalistiski-rozsliduvannya-osnovy-i14>
4. Івин А. А. Логіка для журналістів : учебник / А.А. Івин. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 224 с.
5. Іванов В. Ф. Вимоги до роботи з фактами та джерелами інформації в мас-медіа С. 17-20. URL : file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/is_2015_22_5.pdf
6. Потятиник Б. Медіа : ключі до розуміння. Серія : Медіакритика. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.
7. Солодка Л.І. Логіка. Методи логічного аналізу тексту : навчальний посібник / Л. І. Солодка. – Черкаси : Брама-Україна, 2011. – 68 с.
8. Теоретичне обґрунтування тренду факчек як формату журналістики. *Без брехні: факчек політичної риторики* : сайт. URL : <http://bez-brejni.com/?p=3856>
9. Халер М. Пошук і збір інформації : навчальний посібник / за ред. В. Ф. Іванова, А. Коль. К. : Академія Української преси, 2006. 308 с.
10. Які ризики для журналістів має використання інформації з анонімних джерел? 19.09.2017. *Інститут медіаправа*. URL : <https://cedem.org.ua/consultations/yaki-ryzyky-dlya-zhurnalistiv-maye-vykorystannya-informatsiyi-z-anonimnyh-dzherel/>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ
2. Медіатека факультету філології та соціальних комунікацій (56208)
3. Медіатека кафедри соціальних комунікацій
4. VOXUKRAINE: сайт. URL: <https://voxukraine.org/uk/tag/voks-chek/>
5. Бех Брехні : сайт. URL: <http://bez-brejni.com/>
6. Детектор медіа: сайт. URL: <https://detector.media>
7. Доступ до правди : сайт. URL : <https://dostup.pravda.com.ua/help/about>
8. Європейський центр журналістики (EJC). URL : <http://ejc.net>
9. Інститут масової інформації: сайт. URL: <https://imi.org.ua/>
10. Інститут медіаправа: сайт. URL: <https://cedem.org.ua/organization/institut-media-prava/>

11. Медіакритика : сайт. URL: <https://ms.detector.media/trends/mediacriticism/>
12. СтопФейк: сайт. URL : <https://www.stopfake.org/uk/golovna/>
13. Телекритика: сайт. URL: <https://telekritika.ua/>